

Az első hazai szociálpedagógus képzés múltja és jelene

Rosta Andrea PhD⁴⁹

Tanulmány

Kulcsszavak: szociálpedagógia, gyermekjólét, családsegítés, szociális szolgáltatás

ABSZTRAKT

Jelen írás az esztergomi Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskolán hazánkban elsőként elinduló, majd jogutódjaként a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen folyó szociálpedagógiai képzés történetével és jelenkori helyzetével foglalkozik.

A munka érinti az első hazai szociálpedagógus képzésnek helyet adó két felsőoktatási intézmény keletkezésének történetét és társadalmi történetbe ágyazott nagyobb fejlődési állomásukat. Visszaidézzük a szociálpedagógusi képzés hőskorszakának kezdeti nehézségeit, többek között az önmeghatározás rögzítését, mely újra és újra feladat elé állítja a szociálpedagógus szakmáról gondolkodókat. Kitérünk ennek a korszaknak a lelkesedésére is, amikor az alapító atyák „tégláról téglára” rakták össze a képzési követelményeknek megfelelő építő kockákat. Szó lesz arról a hosszabb stabilitást tükröző időszakról, amikor a szociálpedagógiát képző felsőoktatási intézmények megalapozták a képzési együttműködésüket és közös munkával fejlesztették azt. Munkánk felidézi azokat az állomásokat, amikor egy-egy felsőoktatási vagy makrotársadalmi változás megváltozott igényekkel lépett fel a képzés és a képzők felé, megújulást igényelve. Érintjük a képzés szempontjából azokat a nehézségeket és változásokat, melyet az egykori esztergomi anyaintézetnek a Pázmány Péter Katolikus Egyetembe való beolvadása idézett elő. Végül vázoljuk a pázmányos képzés jelenkori súlypontjait és a szociálpedagógiai képzés lehetséges jövőbeli feladatait.

1. A KÉPZÉS HÁTTÉRINTÉZMÉNYEI

A jelenlegi szociálpedagógiai képzés története sajátos, amennyiben két régmúlta visszatekintő, patinás felsőoktatási intézmény sajátos szimbiózisa adja erejét. Az egyik az esztergomi Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola, mely a jelenlegi képzés jogelődje, úgymond bölcsője, míg a másik, jelenkori történelmét adó intézmény, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem.

---

⁴⁹Tanszékvezető egyetemi docens (Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Szociológia Intézet Szociális és Viselkedépszichológiai Tanulmányok Tanszék)

1.1. Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

Az egykori szociálpedagógiai okításnak helyett adó Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola gyökere az esztergomi érseki „mesterképző” (népiskolai tanítóképző) volt, mely 1842 novemberében kezdte meg működését.⁵⁰ Az intézmény sorsa több szempontból hányatott volt. A történelmi események újra és újra megszakították a folyamatos oktatás lehetőségét, emellett a képzés helyszíne is sokat költözött a városon belül (1929-ben kapott helyett végleges épületében). Az anyaintézmény a történelmi viharok okán, illetve a középszintű oktatásból a felsőfokú oktatásig való eljutás folyamán számos névváltoztatást megélt⁵¹, ahogyan a képzési struktúra is jelentős átalakulásokon ment keresztül. A Mesterképző Intézetben az oktatás előbb 10 hónapot (1842-1844), majd később 2 évet vett igénybe (1845-től), 1870-től pedig három évre emelték a képzés hosszát. Az 1896-os év újabb egy évvel négyre emelte a képzést, míg 1924-től megnyílt az ötödik évfolyam is. 1948-tól újra visszatértek a négyéves képzésre, miközben lezajlott az intézmény egyik legnagyobb változtatása is, egyesítették a férfi és női tanítóintézeteket, és elvették annak egyházi felügyeletét. Ahogy több egyházi nevelési-oktatási intézmény, úgy az esztergomi tanítóképzés is államosításra került.⁵² 45 év elteltével, 1993-ban kapta vissza – az 1976-tól főiskolai rangot kapott – intézményt az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye. Az oktatást a hagyományos négyéves főiskolai képzés struktúrájában folytatták, Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola néven.

Az esztergomi tanítóképző története a folytonos változások és változtatások, valamint az alkalmazkodás és folytonos megújítások története. Máig élő történelme és jelene bizonyítja

⁵⁰ A Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola intézménye férfi tanítóképzőként működött egészen 1948-ig, amikor is a két önálló intézmény, a női és férfi tanítóképző egyesült.

⁵¹ 1842 „Esztergomi Érseki Mesterképző Intézet”; 1856 „Császári- Királyi és Érseki Tanítóképezde”; 1868 „Királyi és Érseki Tanítóképző”; 1903 „Esztergomi Érseki Római Katolikus Tanítóképző Intézet”; 1938 „Esztergomi Érseki Római Katolikus Líceum és Tanítóképző Intézet”, továbbá „Esztergomi Érseki Római Katolikus Leányliceum és Tanítóképző Intézet”; 1948 esztergomi „Állami Tanító és Tanítónőképző Intézet”; 1949 „Állami Pedagógiai Gimnázium”; 1950 esztergomi „Állami Tanító és Tanítónőképző Intézet”; 1955 „Balassa Bálint Állami Tanítóképző, Esztergom”; 1958 esztergomi „Felsőfokú Tanítóképző Intézet”; 1962 esztergomi „Tanítóképző Intézet”; 1976 esztergomi „Tanítóképző Főiskola”; 1989 esztergomi „Vitéz János Tanítóképző Főiskola”. (Müllerné, 1991) Végül 1993 „Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola”.

⁵² 1948. évi XXXIII. törvény cikk (a nem állami iskolák fenntartásának az állam által való átvétele, az azokkal összefüggő vagyontárgyak állami tulajdonbavétele és személyzetének állami szolgálatba való átvétele tárgyában) 1.§ (1)

annak kettős szerepét, amiben a stabilitásával a biztonságot, változásával pedig a fejlődést hívatott biztosítani az elmúlt 180 évben.

1.2. Pázmány Péter Katolikus Egyetem

A tanítóképző történetének újabb állomását adta a szintén nagy múltú Pázmány Péter Katolikus Egyetemmel való 2008-as integráció. De mindenekelőtt nézzünk rá röviden az egyetem történetére.

387 éve, 1635-ben alapította meg Nagyszombaton⁵³ Pázmány Péter esztergomi érsek a filozófiai (bölcészeti) és teológiai fakultásból álló egyetemet, Universitas Hungarica néven⁵⁴.

Az egyetem 1667-ben jogi karral, 1769-ben orvosi karral egészült ki.⁵⁵

Ahogy az esztergomi tanítóképzőt, úgy a Pázmány Péter Tudományegyetemet is érintették az 1948-as felsőoktatási változások. Nem pusztán az államosítás,⁵⁶ hanem

az 1948. évi egyetemi reform⁵⁷ is nagy változást hozott a klasszikus és egységes oktatási struktúrában (teológiai-, bölcészeti-, jogi és orvosi kar).

1949-ben a Bölcsészeti Karból kivált a Természettudományi Kar, majd 1950-ben állami utasításra a Hittudományi Kar is leválasztásra került. Utóbbi, Római Katolikus Hittudományi Akadémia néven, majd 1985-től Pázmány Péter Hittudományi Akadémia elnevezéssel működött tovább. A megmaradt Bölcsészeti Kar felvette Eötvös Lóránd nevét. 1951-ben önállósult az Orvostudományi Kar, mely kezdetben a Budapesti Orvostudományi Egyetem nevet viselte, majd 1969-től, a kar alapításának 200. évfordulóján felvette Semmelweis Ignác nevét. A nagyszombati anyaegyetem történelmi szétdarabolásának okán több ma is

⁵³ Ma Szlovákia területe, Trnava település

⁵⁴ 1921-1950 között elnevezése Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem; szétdarabolását követően: 1950-1985 között Római Katolikus Hittudományi Akadémia; majd 1985-1992 között Pázmány Péter Hittudományi Akadémia; 1992-től Pázmány Péter Katolikus Egyetem

⁵⁵ Horváth, 2015

⁵⁶ 1948. évi XXXIII. törvény cikk 1.§ (1)

⁵⁷ A felsőoktatás szocialista átszervezésének kezdete. Lásd Ladányi Andor ideológiai alapú bemutatását [Ladányi web]

működő neves egyetem (ELTE, SOTE, Pázmány⁵⁸) tekinti jogelődjének a Pázmány alapította újkori egyetemet.⁵⁹

Az egyetem életében a feltámadás 1992-ben történt meg, amikor a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia – az Apostoli Szentszék hozzájárulásával – megalapította a Pázmány Péter Katolikus Egyetemet.

A Katolikus Nevelés Kongregációja 1992. január 24-én kelt, Prot. N. 223/191/9. számú hozzájárulásával, „a Magyar Katolikus Püspöki Kar 46/1992. számú, 1992. január 30-án kelt rendelkezésével a Budapesten működő Római Katolikus Hittudományi Kar mellett új egyetemi fakultásként Bölcsészettudományi Kart alapított, és kimondta, hogy az intézmény katolikus egyetemmé vált. Neve Pázmány Péter Katolikus Egyetem lett.”⁶⁰ Vagyis az (újra)alapítás pillanatában az egyetem két karból állt: a Hittudományi és a Bölcsészettudományi Karból⁶¹, lényegében visszalépve a kezdeti gyökerekhez. Az Egyetem bővülésének folyamatában 1995-ben megalakult a Jog- és Államtudomány Kar, 1996-ban a Kánonjogi Posztgraduális Intézet, 1998-ban pedig az Információs Technológiai Kar⁶².

Az egyetem minősítését illetően mérföldkőnek számított az 1999. és a 2013. év.

1999. március 25-én a Pázmány Egyetem szentszéki alapításúvá vált, és bekerült a világszerte működő nyolcszáz katolikus felsőoktatási intézményen belül a szentszéki alapítólevéllel rendelkező ötvenkét egyetem közé.⁶³ 2013-ban pedig kiemelt felsőoktatási intézmény⁶⁴ minősítést⁶⁵, Információs Technológiai és Bionikai Kara pedig kutató kar minősítést⁶⁶ kapott.

1.3. Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem kapcsolódása

A 2005-ös tanévnyitón Erdő Péter bíboros, prímás, esztergomi érsek bejelentette a két intézmény egyesítésének szándékát, mely 2008-ban valósult meg. 2008. január 1-jén a Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola beolvadt a Pázmány Péter Katolikus

---

⁵⁸A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kara a Pázmány Péter bíboros, prímás esztergomi érsek által 1635-ben Nagyszombatban alapított Egyetem Hittudományi Karának jogutódja. [<https://ppke.hu/egyetemunk/tortenet/egyetemtortenet/>]

⁵⁹ Horváth, 2015

⁶⁰ Erdő, web

⁶¹ 2012 óta Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

⁶² 2013-tól Információs Technológiai és Bionikai Kar

⁶³Katolikus Nevelés Kongregációjának N.1151/98 számú határozata (vö. Ex cordeEcclesiae általános szabályok 2. és 3. cikkely)

⁶⁴ 24/2013. (II. 5.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatási kiválóságról alapján

⁶⁵ A Pázmány Péter Katolikus Egyetem kiemelt felsőoktatási intézménnyé minősítéséről szóló 1104/2013. (III. 7.) Korm. határozat [Magyar Közlöny 39/2013]

⁶⁶ 24/2013. (II. 5.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatási kiválóságról alapján

Egyetembe. Az egykori főiskola a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Kara lett a maga hagyományos képzési formáival.

2013 ismét változást hozott, összhangban a nemzeti felsőoktatás akkori szándékával, és a tanárképzés szervezeti kereteinek korábbi, klasszikus formáját a „tanárképző központ” váltotta fel, így született meg a Vitéz János Tanárképző Központ a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar részeként.

Az 1842-ben induló „mesterképző” a Vitéz János Tanárképző Központban talált helyett jelenkori történetében, melynek „egyedi elnevezése egyszerre tiszteleg e pedagógusképzés hagyományai és az egyik első egyetemünket saját költségén alapító tudós reneszánsz egyházfő és államférfi emléke előtt”⁶⁷.

A Vitéz János Tanárközpont két tanszékkal működik, az esztergomi helyszíni Óvó- és Tanítóképző Tanszékkal, valamint a budapesti képzésű Tanárképző Tanszékkal. Hallgatóinak ma is örökérvényűek azok a szavak, melyet az egykori mesterképző tanára, Rendek József 1842-ben mondott el első tanítványainak: „Mégkívántatik minden iskolamesterben az egészséges test, ép érzékek, józan ész, ítélet és emlékezet...Legyen béketűrő...szeretettel viseltesék a kisdedekhez, azoknak minden gyermeki tévedését felháborodás nélkül elviselhesse, szelídséggel és nyájassággal igazíthassa...”⁶⁸.

A 2013-as egyetemi átstrukturálódás érintette a szociálpedagógiai képzés jogi állását is, de a kezdetekhez egészen 1989-ig kell visszalépnünk.

II. A KÉPZÉSRŐL

2.1. Az esztergomi kezdetek

Ahogy korábban láthattuk, a Vitéz János Tanítóképző Főiskola működését a folytonos megújulás övezte. Ennek egyik fémjele az 1989/1990-es tanévben kísérleti jelleggel elinduló négyéves tanító – szociálpedagógiai képzés.

A rendszerváltozással szinte egyidőben, az országban először indult főiskolai szociálpedagógiai képzés, akkor még két szakos tanrendben az esztergomi tanítóképző főiskolán. „A szociálpedagógus főiskolai szintű képzés a gyermekjóléti, nevelési, oktatási intézmények számára képez olyan szakembereket, akik a gyermek- és ifjú korosztály kapcsolati, tanulási, szociális problémáinak megoldásában nyújtanak segítséget.”⁶⁹ A képzés

---

⁶⁷ <http://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/vitez-janos-tanarkepzo-kozpont/ovo-es-tanitokepzo-tanszek>

⁶⁸ Idézi: Müllerné, 1991: 8

⁶⁹ Buda és mtsai, 2006: 58-59

kezdetekor egyértelműsítették, hogy a szociálpedagógiára a szociális területen belül gondolnak, a szociálpedagógusnak elsősorban a gyermekek és fiatalok támogatására irányuló tevékenysége, és egyfajta sajátos „pedagógusként” funkcionál. „Mindkét intézményrendszer⁷⁰ szociális és pedagógiai felkészültségű szakember-szükségleteinek leginkább egy sajátos szaktudással bíró szociálpedagógus felel meg, egy olyan pedagógus, aki egyúttal az iskolában szociális segítő (vagy iskolai szociális munkás⁷¹) és a szociális intézményhálózatban dolgozó olyan szociális segítő, aki egyúttal pedagógus szakember is. A két szakterület határán tehát legitimitást kell kapnia a problémákat egységben kezelni tudó szociálpedagógiának és az azt megtestesítő szociálpedagógusnak.”⁷²

Abból, hogy az akkori nemzetközi gyakorlattól eltérő módon indult el az első hazai szociálpedagógiai képzés – lásd tanító-szociálpedagógus szakpárosításban egy pedagógiai főiskolán –, visszatérő elhatárolási nehézség adódott, keresve a szak- és szakmapedagógiához vagy szociális munkához való nagyobb közelséget. A kérdésre adott egy lehetséges választ Kozma – Tomasz szerzőpáros a 2000-es évek elején, miszerint „elfogadottnak látszik az a vélemény, hogy a ma szociálpedagógia néven ismert diszciplína leginkább két fő hagyományban gyökerezik. Kialakulása a neveléstudományokon belül történt, de később a szociális munkával ötvözve egy új tudományággá nőtte ki magát, amelyben mindkét elem egyformán fontos szerepet tölt be, elválasztásuk csupán mesterkélten lehetséges.”⁷³

A képzés indulása az előbbieket tükrében nem volt egyszerű, mivel az iskola-alapítók⁷⁴ visszaemlékezése alapján a tanítóképző főiskola „nem tudott mit kezdeni a tanítóképzés akkori szellemiségétől lényegében eltérő gyakorlattal és szakmai autonómiával.”⁷⁵

A szociálpedagógusi képzés iránti igény megfogalmazását Budai István, a képzést elindító egyik szakember a '80-as évek végére teszi. „A képzés gondolata először 1988-ban vetődött fel, mert nagyon sokan kerestek fel bennünket különböző oktatási-nevelési, gyermekvédelmi és szociális intézmények részéről, hogy ne csupán tanítókat bocsásson ki a főiskola, hanem legyen a pedagógusoknak másféle szakértelmük és végzettségük is. És ne csupán a

---

⁷⁰ Szociális és oktatási/iskolai rendszer

⁷¹ Az 1989-es elképzelés – több éves felkészülés és felkészítés után – 2018-ban vált konkrétan kézzelfoghatóvá, az óvodai és iskolai szociális segítség bevezetésével. [Gyvt. 40/A.§ (2) ag]

⁷² Budai, web1.

⁷³ Kozma – Tomasz, 2000: 10-11

⁷⁴ Budai szerint az esztergomi szociálpedagógia szak kidolgozása első körében részt vett Botyánszki Anna, Kis P. József, Somoskői Lajos, Staudinger Bea, Templom Katalin, Tordainé Vida Katalin, ők tekinthetők a szak „első alapítóinak” [Budai, web2.]

⁷⁵ Budai, web2.

gyerekekkel tudjanak valamit kezdeni, hanem az ő családjaikkal és társadalmi környezetükkel is.”⁷⁶

Az 1988 tavasza és nyara között elkészült tantervi koncepciók alapján, az 1989-ben négy éves kísérleti jelleggel elindítandó tanító-szociálpedagógus szakos képzés zöld utat kapott az Oktatási Minisztériumtól. A Szociális Képzési Bizottságban 1990-ben, a képzés elindulását követően megfogalmazódott, hogy a „szélesen értelmezett szociálpedagógiai tevékenység vitathatatlanul fontos társadalmi szükségleteket elégít ki többek között a prevencióval, a korai beavatkozással, és ezt a sajátos képzést önálló szakká kell fejleszteni, mert a szociálpedagógus szociális munkakörben adekvát tevékenység.”⁷⁷ Ez aztán meg is valósult 1995-ben, amikor Esztergomban bevezetésre került az egyszakos szociálpedagógus képzés.

A képzés interdiszciplináris jellege a kezdetektől nyilvánvaló volt, melyet az esztergomi képzés a Szociális Képzési és Neveléstudományi Tanszék keretén belül az oktatók szintjén is képviseltetni tudta. A tanárok pszichológus, pedagógus, szociológus, jogász diplomával rendelkező kollégák.

Az országban elsőként elinduló szociálpedagógusi képzés esszenciáját Budai három pontban határozta meg:⁷⁸

- a képzés az elinduló felsőfokú szociális képzési történetben kisebbségben volt jelen, így folyamatosan bizonyítani és újítani volt szükséges (lásd kétévente tantárgyi felülvizsgálat)
- a háttérben intenzív hazai⁷⁹ és nemzetközi szellemi forrás és személyes támogatás állt
- tanulási segédletek, szöveggyűjtemények elkészítése, kiadása terén hatalmas munka kezdődött el.

2.2. A folytatásban

Az esztergomi képzést követően az országban sorban elindultak a főiskolai szintű szociálpedagógiai képzések,⁸⁰ részben az esztergomi mintára. A kezdeti úttörő stáb nagy része

---

⁷⁶ Budai, web2.

⁷⁷ Budai, web2.

⁷⁸ Budai, web2.

⁷⁹ Kitüntetett a Magyarországi Szociális Szakemberek Képzéséért Egyesület

⁸⁰ Esztergom mellett Eger, Győr, Hajdúböszörmény, Jászberény, Nyíregyháza, Sopron, Zsámbék
Jelenleg kilenc felsőoktatási intézményben zajlik szociálpedagógusi alapképzés: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Károli Gáspár Református Egyetem Szociális és Egészségtudományi Kar, Nyíregyházi Egyetem Alkalmazott Humántudományok Intézete, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

1994-1995-ben elhagyta az esztergomi fészket, tagjainak döntő többsége más szociális képző iskolába került. Többek között az első irányító, Budai István is elment.

A fejlődés egy újabb állomásaként, 1995-től lehetőség nyílt az egyszakos szociálpedagógia képzésre, mely a Szociális Képzési és Neveléstudományi Tanszék keretén belül kapott helyett. A képzésre jelentkezők száma tovább nőtt. Újabb oktatók érkeztek, illetve a pázmányos beolvasásig két személy felelt a szociálpedagógiai képzésért, Lakner Zoltán, illetve Tordainé Vida Katalin.

Az esztergomi képzéshely mindig is úttörő jelentőségű volt a hazai szociálpedagógusi képzésben. Nemcsak abban, hogy az országban először itt indult meg ez a képzés, hanem abban is, hogy zászlóshajóként nagyon kezdeményező volt a nemzetközi szociális és szociálpedagógiai képzéseket végző intézmények és jeles elméleti képviselőjük felé, a tanulás és az együttműködés vágya kifogyhatatlan volt, köszönettel a tanszéken dolgozó kollégáknak és vezetőjüknek. De hasonló módon szintén sokat tett az esztergomi alapító és még inkább az őket követő újabb stáb azért, hogy a hazai képzőintézmények folytonos kapcsolatban álljanak egymással a képzés szakmai- és érdekvédelmében. A szakmai és – kimondható – baráti kapcsolatok sok közös ügyet mozgattak meg. Szintén kiemelt szerep jutott az esztergomi szociálpedagógiai képzésben résztvevő kollégáknak abban is, hogy a képzést megkönnyítő komoly szakirodalmi háttérrel alkottak egyrészt a saját tananyagok, szakirodalmak megalkotásával, de számtalan fordítás alá került külföldi szakember anyagából összeállított szöveggyűjteményekkel is segítették a hallgatókat a korszerű tudás hozzáféréséhez. Ha Esztergom, akkor kihagyhatatlan a diákélet megemlítése. A szociálpedagógus hallgatók szakestjei „messze földön” híresek voltak, melyért nemcsak a hallgatók, hanem oktatóik is sokat tettek, igazi összekovácsolt társaságként működtek az esztergomi „szocpedesek” a tanórák, a szakestek, a tanulmányutak és a közös kirándulások folyamán.

Ha globálisan nézzük a hazai szociálpedagógiai képzés fejlődésének állomásait, akkor elmondható, hogy a képzés lényegében csaknem azonos mérföldköveken ment keresztül valamennyi „szocpedképző” intézmény esetén, beleértve az esztergomit is. Rostáné Riez Andrea tíz mérföldkőben határozta meg a hazai szociálpedagógia képzés fejlődési útját.⁸¹

- *Szociálpedagógiai műhely* megindulása az 1980-as évek közepétől: mögötte a társadalmi, gazdasági viszonyok vizsgálata, a gyermek és fiatalok népesség helyzetének és nehézségeinek áttekintése.

---

⁸¹ Rostáné Riez, 2021

- *Soproni norma* 1990-ből: a szakmáról, a szakmai önrendelkezésről szóló konferencia, mely meghatározta az akkor formálódó szociálpedagógia tartalmát: „A szociálpedagógia az a szociális szakértelem, amely a szociális munka és a pedagógia tudományának határterületén helyezkedik el, széles alapú, jól konvertálható szociális és pedagógiai tudást jelent a személyközpontúság szemléleti bázisának alapján.”⁸²
Ennek eredménye is hozzájárult ahhoz, hogy az 53/1990 (III.21.) MT rendelet alapján sor került a szociálpedagógia szak megalapítására, formálódtak a szak tantárgyai és sorban elindultak a képzések az országban.
- *Egyszakos szociálpedagógus képzés* 1995-től: 6/1996. (I.18.) Kormányrendelet értelmében minden képzés egyszakos lett, így teljes egészében a szakra koncentrált új tantervek születtek meg. A képzések mind elméleti, mind gyakorlati (terephelyi) szinten fejlődtek, igyekeztek a minőségi és mennyiségi elvárásoknak is megfelelni. Utóbbi esetben elmondható a hallgatói létszámok emelkedése nappali és levelező tagozaton is.
- *Szociálpedagógia BA szak* háttérében áll a globalizáció által életre hívott közös európai felsőoktatási térség. Ennek értelmében a felsőoktatás úgynevezett Bolognai-rendszerre való átállásának részévé vált a szociálpedagógiai képzés is. A változás több mindent magával hozott. A szak kreditrendszerű (210 kredit) hét féléves képzéssé vált, amely hat félév elméleti és gyakorlati, illetve egy félév intenzív (terep)gyakorlati félévet takar. Letisztult a képzési ág szerinti besorolás, így a szociálpedagógiai szak a társadalomtudományokon belül a szociális képzési ághoz tartozik, s mindeközben meghatározásra kerültek a szak képzési és kimeneti követelményei, a szociálpedagógus szakmai kompetenciái, alkalmazási területei.⁸³ Mindez új mintatanterv kidolgozását igényelte a képzőktől.
- *A szakma és érdekvédelem* kialakulása tovább tágította a professzionalitást, melynek keretében 2006-ban megalakult a Szociális Szakemberek Fóruma Egyesület. Az Egyesület célkitűzései között találhatjuk:
  - „A szociális, szociálpedagógus szakma érdekeinek magyarországi és európai képviseletét, beleértve a közép- és felsőfokú szakképzést, a szolgáltatói, felhasználói oldalt, valamint a tudományos kutatást, fejlesztést és érdekvédelmet.

---

⁸² Rostáné Riez, 2021: 50

⁸³ Az akkori kereteket a 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet határozta meg

- Szakmai, szakmapolitikai együttműködési és egyeztető fórum létrehozását és működtetését hazai és európai szinten.
- Az általános emberi szociális viszonyokat, az életminőséget és az életesélyeket érintő kérdések, kormányzati döntések, valamint piaci folyamatok figyelemmel kísérését, javaslatok, állásfoglalások megfogalmazását, érdekérvényesítését.”⁸⁴

Szintén az Egyesület keretében megkezdődött a szociálpedagógia MA szak alapítása érdekében a konzorciumi együttműködés a képző intézmények között.

- *Szakmai képzés, továbbképzés* keretén belül a képző intézmények, így az esztergomi, majd pázmányos képzés is aktív szerepet vállalt a szociális szakvizsgára való felkészítésben és vizsga lebonyolításban⁸⁵, és vállal ma is.⁸⁶ Továbbá a Pázmányon folyó szociális menedzserképzés szintén a szociális ágazatban szerepet vállaló vezető kollégák továbbképzésének ad teret. „Minden képző intézmény fontosnak tartotta a szakmai tájékozottság elmélyítését és aktualizálását éppúgy, mint a gyakorlati intézményekkel való eredményes és hatékony munkakapcsolat kialakítását és ápolását.”⁸⁷
- *Képzés és tananyagfejlesztés* keretében a képző intézmények az Európai Unió pályázati forrásaiból próbálták a képzéseiket fejleszteni újabb és újabb tananyagok elkészítésével és kiadásával, továbbá az elméleti és gyakorlati oktatók körét növelve a praxisban dolgozó szakemberek képzésének és továbbfejlesztésének felvállalásával. Jelentős változásnak kell betudni a 2012-es oktatáspolitikai változtatást, amikor is a szakra való bekerülés feltételeként a korábbi középszintű érettségi helyébe egy tárgyból legalább emelt szintű érettségi vizsga letétele szükséges.⁸⁸

Az újragondolt képzési és kimeneti követelményeket a 18/2016. (VIII.5.) EMMI rendelet tartalmazza, amely meghatározza az elsajátítandó szakmai kompetenciák körét a tudás, képességek, attitűd, autonómia és felelősség körében.⁸⁹

---

⁸⁴ Rostáné Riez, 2021: 52-53

⁸⁵ A szociális szakvizsgára vonatkozó részletes szabályokat a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális alap- és szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet foglalja magába.

⁸⁶ A szakvizsgarendszer 2018-ban megváltozott és egy új képzési program lépett életbe. A vezetői megbízással rendelkező szociális szolgáltatást nyújtó személyek vezetőképzéséről szóló 25/2017. (X. 18.) EMMI rendelet átalakította a szociális intézmények vezetőinek kötelező továbbképzését, amely hatósági képzés a vezetői tevékenységhez szükséges alkalmasság és kompetenciák gyakorlatorientált fejlesztését hivatott megvalósítani. Ennek pázmányos megvalósítását lásd szociális vezetőképzés alap és mester szinten (PPKE BTK Szociális Vezetőképzés Tanszék).

⁸⁷ Rostáné Riez, 2021: 53

⁸⁸ 423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról

⁸⁹ Egy-egy a képzést érintő változásokban a hazai „szocpedképző” felsőoktatási intézmények mindig is összefogtak és közösen gondolkodtak. Ebben a munkában is, melynek koordinálására – mind az alapszak, mind

- *Szaklap* indítás ötleteként a képzők fontosnak találták egy saját szakmai folyóirat alapítását, ez lett a 2018-ban elindított „Szociálpedagógia” nemzetközi szaklektorált folyóirat.
- *Szociálpedagógia MA szak* különleges helyzetet teremt a szociálpedagógia történetének. A hagyományosan főiskolai (BA) diplomát adó képzés, a Bolognai-rendszer részeként a szociálpedagógia számára is megteremtette az egyetemi képzési szintet (MA), lehetővé téve az okleveles szociálpedagógusok munkaerőpiacon való megjelenését. Nagyon hosszú előkészítő munka után 2017-ben a Magyar Akkreditációs Bizottság támogatta a Szociálpedagógia MA szak indítását.⁹⁰
- A *hazai és nemzetközi együttműködés* szintén fontos részét képezi a hazai szociálpedagógiai képzés történetének és fejlődésének. Pályázati együttműködés, közös tanulmányutak, rendszeres képző találkozók, hazai kutatásokban való együttműködés, szakmai testületekben való közös képviselő kereteiben valósul meg mindez.

2.3. A jelenlegi helyzet

2013-ban radikális változtatás következett be az egykori esztergomi főiskola életében, amikor is a 2008-tól a Pázmány Péter Katolikus Egyetem önálló karaként működő Vitéz János Kar megszűnt. Megalakult a Vitéz János Tanárképző Központ és a képzések nagy része átkerült az Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának különböző intézeteibe. Ez történt a szociálpedagógiai képzéssel is, ami helyét a Szociológiai Intézetben találta meg.⁹¹ Megalakult az Intézet falain belül a Szociális Tanulmányok Tanszék⁹², s ennek keretén belül került sor 2013/2014-ben az első tanévre.

A helyzet nem volt könnyű több szempontból sem. A tanszék elveszítette a szociálpedagógiában oktató kollégák 2/3-át (többsége nyugdíjba ment vagy más intézetekben folytatták munkájukat). Az átkerült oktatók új környezetben (Budapesten) és számukra idegen kollégák között folytatták munkájukat. A szociális irányú és erős gyakorlati igényekkel jellemezhető szak idegen elemnek számított az intézetben folyó tudományos és elméleti

---

a mesterszak újj gondolásában – a Pázmány Péter Katolikus Egyetem érintett stábját kérte fel az Oktatási Minisztérium.

⁹⁰ Jelenleg a következő képzőhelyeken folyik szociálpedagógus mesterképzés: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar, Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Nyíregyházi Egyetem Alkalmazott Humántudományok Intézete, Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar

⁹¹ Társadalomtudományi képzési ágként való besorolására tekintettel

⁹² 2022 júliusától Szociális és Viselkedépszichológiai Tanulmányok Tanszék

orientációjú képzések között. Az egyetem strukturális átszerveződése egybeesett azzal a felsőoktatási változtatással, mely minden szak felvételi követelményeként előírt legalább egy tárgyból emelt szintű érettségit.⁹³ Mivel ez korábban nem volt követelmény a szociálpedagógia felvételi eljárásában, így az első, átmeneti években igencsak meglátszott a hallgatói létszámon ez a változtatás, a hallgatók száma radikálisan lecsökkent. További nehézség volt a kétlakosság megszervezése. A 2013/2014-es tanévtől a szociálpedagógia szak nappali képzésének képzési helye az ősi fészek, a kar esztergomi telephelye volt, míg a levelező oktatás a kar budapesti helyszínén, a Mikszáth téri Sophianumban működött. A 2014/2015-ös tanévtől kezdve a nappali és levelező tagozatos szociálpedagógiai képzés egyaránt a Sophianumban zajlott.

A szak Szociológiai Intézetbe való beillesztésének további következménye volt az új kollégák megjelenése, beleértve a vezetőváltást is.⁹⁴ A korábbi ismert – már-már baráti – szakmai együttműködő körben új kapcsolatokat kellett kivívni az új vezetőségnek és elfogadtatni magukat a szociálpedagógiai szakmában. S mindezek mellett megoldandó problémaként tornyosult a Szociális Tanulmányok Tanszék számára az egyetemi előírásoknak megfelelő további új kollégák keresése, továbbá az egyetemi képzési követelményekbe és formalitásba beágyazódó új mintatanrend, tananyag elkészítése.

Az idegen környezetbe való adaptációs követelmény kísértetiesen hasonlított az 1989-es kezdeti időszakhoz. Valami újhoz és egyben kapotthoz alkalmazkodni, de megőrizni a régit és hozni valami új koncepciót, kihasználva az egyetem adta bővebb lehetőségeket. Ez volt a megoldandó feladat az átállás kezdetén.

A legfontosabb feladat az új felállásban a szociálpedagógia újradefiniálása volt. A kérdést adott helyzetben sok minden inspirálta. Egyfelől a képzés integrálódásának elvárása mind az Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi rendjébe, mind a Szociológiai Intézet tudományos és szakmai környezetébe. Szükséges volt a közel 25 éves, de mindig megújuló képzésre való ránézés annak okán is, hogy a társadalmi környezet, a családok és a fiatalság átalakulása (sokak szerint válsága) esetlegesen más, a megszokottól eltérő válaszokat és beavatkozásokat igényelt a szociális szakmától. Inspiráló volt és az újragondolást sürgette a felvételi létszámokban megmutatkozó drasztikus csökkenés is nemcsak a szociálpedagógia, hanem és különösen, a szociális munka képzői számára. A szociális képzéseknek újra helyet kellett maguknak teremteni egyfelől a felsőoktatási képzési paletta kiszélesedése miatt,

---

⁹³ 423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról

⁹⁴ A Szociális Tanulmányok Tanszék vezetőjévé Rosta Andreát nevezték ki

másrészt azon képzésekkel/szakmákkal szemben, amik az emelt szintű érettségi bevezetése és a hasonló bekerülési feltételek miatt esetleges új konkurenciának számítottak.

A képzés/szakterület újradefiniálására adott válasz azonban korántsem volt egyszerű, ahogy nem volt könnyű az identitás megalapozása a képzés megszületésekor sem. Budai a képzés genezisének már említette a szociálpedagógia önazonosságának kérdését.

„Már a kezdetektől fogva létezett erősen szociális irányultságú és egy másik, többé-kevésbé az anyaintézmény⁹⁵ közvéleményének nyomására a pedagógiai-pszichológiai irányultságú (identitású) szociálpedagógus-képzés.”⁹⁶ A későbbiekben úgy tűnik, hogy e két lehetőség mellé egy harmadik fejlődési irány is megjelent. „A szociálpedagógia BA alapszakot működtető képzőintézmények tanári stábjainak jó része határozottan vállalja a szociális szakmai identitás és kompetenciák alakításának preferálását, másik része – főleg a pedagógusképző tanszékekre/intézetekre való építkezés következtében – vagy szociális és pedagógiai kettős identitással közvetít szellemiséget, vagy még ma is alapvetően szűkebb kontextusban, elsősorban pedagógiai-pszichológiai szemléletű képzést nyújt.”⁹⁷

A szociálpedagógia identitás kérdése azóta is újra és újra előkerül egy-egy a képzést vagy a szakmát érintő változás okán. „XXI. századi magyar szociálpedagógia elméletének és gyakorlatának pontos definíciója, ismérvei, határai, hivatkozási és viszonyítási pontjai meghatározásával még adósak vagyunk.”⁹⁸

Az úttörő esztergomi képzés megálmodója 1989-ben a következő területekben helyezte el a szociálpedagógiát. Tevékenysége „a szociális segítségre szoruló (érzelmileg elhanyagolt, ingerszegény környezetben élő, bizonytalan családi háttérrel rendelkező) gyerekekre, gyermekcsoportokra és közvetetten a családokra irányul, helyszíne pedig az iskola, a bentlakásos gyermek és nevelő intézmény, a művelődési hálózat intézményei, a családsegítő központ, a nevelési tanácsadó, az ifjúsági iroda, a gyógyintézet (kórházak gyermekosztálya, szanatórium), az utca, a játszótér és nem utolsósorban a család. A szociálpedagógus tehát egyszerre tekinthető szakpedagógusnak és egy szakterületre specializálódott szociális munkásnak.”⁹⁹

Temesváry megfogalmazásában „a szociálpedagógia tényleges küldetése a mindennapi emberi nehézségek, problémák és krízisek elhárítása, megelőzése, vagy következményeinek mérséklése a szociális problémákkal foglalkozó intézmények rendszerébe integrálódva. Ennek

---

⁹⁵ Lásd pedagógia/neveléstudományi irányultságú felsőoktatási intézmény

⁹⁶ Budai, web3.

⁹⁷ Budai – Szöllősi, web

⁹⁸ Rostáné Riez, 2021: 62

⁹⁹ Budai, web1.

elérése érdekében pedig [...] empowermenten¹⁰⁰ és szociális fejlesztésen túl szívesen használja a szociális tanácsadás,¹⁰¹ és az életvilág központú szociális segítség¹⁰² hétköznapi-orientált intervenciók gyakorlatait.¹⁰³

Idővel a szociálpedagógia szakmai palettája kiszélesedett, a gyermek- és ifjúsági korosztályokon túl más társadalmi és szociálisan hátrányos célcsoportok irányában (szenvedélybetegek, hajléktalanok, fogyatékos társadalom stb.), továbbá keretei kitágultak a szociális segítségen túlra is, szabadidő-eltöltésre irányuló tevékenység, közösség-szervezésre irányuló feladatvállalás stb. Mindezek a képzési struktúrában, továbbá a tananyag- és szakirodalom fejlesztésben is megjelentek. „A szociálpedagógiában [...] egyszerre ment végbe a szakma elméleti fejlődése, „tudományosodása”, valamint a szociális intézményi struktúra pluralizálódása, amely számos új teret és lehetőséget nyitott a szociális szakemberek számára.”¹⁰⁴

A változások mellett a szociálpedagógia képzés társadalomtudományi és szociális fókuszára tovább erősödött, különösen a Bolognai-rendszerre való átállás támogatásával, amikor is a képzési ág szerinti besorolása a társadalomtudományokon belül szociális képzési ág lett.¹⁰⁵ Mindezek fényében teljesen váratlan történet lett (mintegy kívülről érkezve) a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottságán belül a Szociálpedagógia Albizottság (SZPA) megalakulása 2016-ban.

Interpretálásukban a szociálpedagógia olyan „területeket – és művelőit – igyekszik megjeleníteni, amelyek (akik) szakmai krédójában, kutatási fókuszában a gyerekvilág, serdülővilág, fiatal felnőtt világ (együtt: ifjúsági világ) hagyományos család- és iskolaközpontú neveléstudományi értelmezési keretén túllépő, s e mellett új színtereken, új funkciókban, új közösségekben megjelenő pedagógiai jelenségvilágot tekintik kutatói, feltárási feladatuknak, árnyalva és gazdagítva a neveléstudományi nézőpontokat és diskurzust. Tárgya szerint az SZPA azon praxis sajátos működés módját vizsgálja (akár éppen szociológiai, de megannyi más társdiszciplína) eszközrendszerével, amelyek beleférnek a fent említett segítő-fejlesztő-facilitáló, pedagógiai értelemben nyíltvégűségével, azaz az

---

¹⁰⁰ Egyéni készségek és képességek fejlesztése, s ezáltal képessé tétel, önszegtetés

¹⁰¹ Galuske, M. (2013): Methoden der Sozialen Arbeit. Eine Einführung. Weinheim/Basel: BeltzJuventa. Idézi: Temesváry, 2021: 29-30

¹⁰² Thiersch, H. (1992): Lebensweltorientierte Soziale Arbeit. Aufgaben der Praxis im Sozialen Wandel. Weinheim /München: Juventa. Idézi: Temesváry, 2021: 30

¹⁰³ Temesváry, 2021: 30

¹⁰⁴ Temesváry, 2021:30

¹⁰⁵ Az esztetgomi szociálpedagógiai képzés átvétele a PPKE BTK Szociológiai Intézetébe és egyúttal a Szociális Tanulmányok Tanszék megalapítása, valamint a szociálpedagógia szak alásorolása is ezt hivatott erősíteni.

eredménykötelelem hiányával társított tevékenységegyüttesbe.”¹⁰⁶ „Az ezt iniciálók az új/kiterjesztett szociálpedagógiát alapvetően a pedagógiai jelenségvilág részeként a neveléstudományok keretei között képzelik el, a nevelés kérdéseit kívánják társadalmi összefüggésekbe helyezni (a pedagógia társadalmi kontextusa), gazdagítva ezzel a neveléstudományi nézőpontokat, s ehhez a társadalomtudományokat csupán eszközként kívánják használni. Szakmaterületét pedig az ifjúsági világ irányába kívánják elmozdítani, úgymond az ifjúsági munka a XXI. század szociálpedagógiája.”¹⁰⁷

A helyzet új kihívás elé állította a szociálpedagógiát képző intézményeket, és számos diskurzus és találkozó elindítójává vált az önazonosság újbóli meghatározása és a hagyományos értelemben való megerősítése terén.¹⁰⁸

A pázmányos szociálpedagógiai identitás olyan helyzetben kereste helyét, amikor magának a szaknak is önazonosság-kérdésben feleletet kellett adnia az új koncepció láttán. Az esztergomi kezdetek hagyományaihoz csatlakozva, amikor a honi szociálpedagógiai képzés sokat profitált az itt folyó szakmai munkából, jogutódjaként a pázmányos képzésben résztvevő oktatók is igyekeztek valami maradandót megalkotni a képzés és hallgatói számára. 2021-ben jelent meg a Szociálpedagógia – Szakszociálpedagógia című kötet, melyben több más szerző mellett pázmányos szociálpedagógus oktatók „ragadtak tollat”, hogy bemutassák azokat a szakterületeket és azok elméleti, gyakorlati és módszertani oldalát, melyek hagyományosan és a társadalmi változásokra rugalmasan reagálva speciálisan a szociálpedagógusi szemlélet és munka színterei. A kötet a szociálpedagógiai képzés 30. születésnapját is ünnepelte, és egyben akár a születésnap, akár az SZPA megalakulása apropóján megfogalmazta a pázmányos viszonyulást is a szakmaterülethez.¹⁰⁹ „A szociálpedagógia területe nem marad az iskola falain belül, nem korlátozódik a gyermek- és ifjúságsegítésre, és nem szűkül le a pedagógia, a neveléstudomány területére. A társadalom az, ami megszólít bennünket, társadalmi és gazdasági változások által veszélyeztetett, hátrahagyott, elhagyott, eszköztelen társadalmi csoportok szorulnak támogatásra nemcsak a hagyományos értelemben vett szociális segítség irányában. Nagy kihívást jelent az adott ellátórendszer keretei között korrekciós tevékenységet folytatni az elhanyagolt, hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekekkel és családjaikkal, az idősellátásban, vagy a fogyatékkal

---

¹⁰⁶ Nagy, 2017: 5

¹⁰⁷ Budai, web3.

¹⁰⁸ Ennek részeként több találkozásra a PPKE BTK Szociális Tanulmányok Tanszékén került sor.

¹⁰⁹ Feltételezve a korábbi szakmai találkozók fényében, hogy a jelenlegi szociálpedagógiát képző intézmények döntő többsége is ekképpen gondolkodik.

élőkkel, szenvedélybetegekkel vagy hajléktalanokkal végzett munkában – kiemelve párat [...] a segítő társadalmi csoportokból.”¹¹⁰

Napjainkban a kompetencia alapú szociálpedagógusi képzésben az oktató intézmények azonos kimeneti és bemeneti követelmények, továbbá elvárások szintjén képezik a jövő szakembereit.

„A tantervek általánosan három pilléren állnak: alapozó képzés, szakmai törzsanyag (szakmai elméleti ismeretek) és differenciált szakmai ismeretek. Az alapfokozat megszerzéséhez összegyűjtendő kreditek száma összesen 210 kredit, amelyeket alapvetően a társadalomtudományok és bölcsészettudományok területéről (szociológia, jogtudomány, neveléstudomány, pszichológia, multidiszciplináris társadalomtudományok) lehet összegyűjteni. A képzési struktúrában megjelenik még a szociálpedagógia, szociális munka elmélete, gyakorlata, munkaformái és módszerei kiemelt tématerület, a társadalomismeret és szociálpolitika, pszichológia és pedagógia, jog és jogi igazgatás, valamint az egészségügyi és egészségtudományi ismeretek is. További speciális szakmai ismereteket átadó és személyes képességeket fejlesztő kurzusok közül is választhatnak a hallgatók.”¹¹¹ A képzés gyakorlatorientált, melynek kitüntetett része a szakmai terepgyakorlatok több féléves rendszere.

A képző intézmények kisebb tartalmi különbségei a fókusz eltérésekben ragadhatók meg, melyek lehetnek specializációk és/vagy személyes képességeket fejlesztő, az egyéni érdeklődéshez kapcsolódóan sajátos kompetenciákat eredményező elméleti és gyakorlati ismeretek, speciális tárgyak.

A pázmányos szociálpedagógia képzési specifikuma egyfelől – egyetemi helyzeténél fogva¹¹² – a kitágított társadalmi célcsoportokra reflektálás, másfelől a mentálhigiéné területén megcélzott nagyobb és hatékonyabb segítői kompetencia.¹¹³ Mindezek új tantárgyak formájában és módszertani többlettel biztosítottak a képzésen belül. A mentálhigiéné felé való elmozdulás, kvázi a szociálpedagógia oldalán a lelki tényezőkkel való foglalkozás megjelenése nem mond ellent annak a kialakult és a jelen szerző által is támogatott koncepciónak, hogy „a hatályos jogszabályok alapján a magyar szociális ellátórendszerben a szociálpedagógus-diplomával rendelkezők az alkalmazási követelményeknek megfelelően

---

¹¹⁰ Rosta – Rostáné Riez, 2021: 19

¹¹¹ Rostáné Riez, 2021: 58

¹¹² A Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Szociológiai Intézetéhez csatolva

¹¹³ Tekintettel a családok szociális megsegítésének növekvő segítői terhei mellett arra, hogy a családok és abban a gyerekek mind több lelki és mentális nehézségekkel küzdenek, miközben az őket ellátó szakmaspecifikus szervek mind kevesebb kapacitással.

elsősorban a szociális szolgáltatások intézményeiben, szervezeteiben, szociális munkakörökben (leginkább családgondozóként, családsegítőként), a szociális munkásokkal szinte azonos elvárások alapján és módokon tevékenykednek. Igen kis arányban nevelési-oktatási intézményrendszerben is mint iskolai szociális munkások, gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök, ifjúságsegítők stb. A szociálpedagógia idehaza [...] alapvetően a szociális ellátórendszerben kapott legitimitást.”¹¹⁴

Képzésünk céljában nem a már említett pedagógia – pszichológiai irányultság felé hajlik, hanem felismert egy új helyzetet, melyre igyekeznek reagálni. Ez az új helyzet több forrásból táplálkozik. Egyfelől nyilvánvaló, hogy a szociálpedagógia mint segítő tevékenység sem mehet el amellet szótlanul, hogy a mai családok milyen fokozott lelki, mentális megsegítést igényelnek a családokat fokozottan terhelő makrotársadalmi változások, a környezeti katasztrófák, a világjárványok és háborúk közepette. Nem beszélve a családokat közvetlenül érintő gazdasági nehézségek, munkahelyi és iskolai gondok, az erőszakosság és a betegségek pszichés terheiről. A maguk kompetencia-határain belül a krízisintervenciót, az azzal összefüggő lelki támogatást és erősítést a szociálpedagógusok korábban is tették és teszik, képzésünkben ezek elméleti, szakmai és módszertani kereteit szeretnénk kitágítani, továbbra is a kompetencia-határon belül.

Az előbbieket mellett a gyermekjóléti alapellátások közé kerülő speciális szolgáltatások és egyéb támogató lehetőségek,¹¹⁵ továbbá az ezeket végző más szakmával rendelkezők munkájának közelebbi megismertetése, s ilyen formában a képzési paletta kiszélesítése szintén segítség lehet a szociálpedagógusok számára a szükséges és elkerülhetetlen együttműködés hatékonysága érdekében.

Jelen történelmében a pázmányos szociálpedagógiai képzés a kezdeti nehézségek és helykeresése után egy viszonylag letisztult és stabil időszakát éli, a felsőoktatási képző intézmények között évek óta a legnagyobb hallgatói létszámmal bír. A 2022/2023-as tanévtől új helyszínként Budán, a Duna-parti Danubium¹¹⁶ épületében folytatódik a pázmányos szociálpedagógus képzés.

---

¹¹⁴ Budai – Szöllősi, web

¹¹⁵ Lásd pszichológiai tanácsadás, családkonzultáció, családterápia, mediáció, mentálhigiéné stb.

¹¹⁶ Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem „Z épülete”

2.4. A jövő

A mit hoz a jövő mindig kérdéses, így van ez a szociálpedagógus szakma képzésénél is.

A jövőképhez azonban vannak már gondolatok. Rostáné Riez Andrea több lépést fogalmaz meg víziójában.

Továbbra is feladatnak tekinti a szociálpedagógia professzionalizálódásának folyamatához a diszciplína értelmezését, fogalmi és tartalmi kereteinek meghatározását. „Törekednünk kell a szociálpedagógia elméletéről és gyakorlatáról szóló dialógusok fenntartására és elmélyítésére, a szociálpedagógus képzésről és praxisról szóló körkép több fórumon, több szereplővel történő megvitatására és lejegyzésére.”¹¹⁷

Emellett a „szociálpedagógia elméletének és gyakorlatának innovációs terveihez, komplex kutatási-oktatási-szakmai-fejlesztési irányok kijelöléséhez, szükség van a képzőhelyek és a terepintézmények erőforrásainak fejlesztésére.”¹¹⁸ Mindenhez vezető úton elkerülhetetlen a munkaerőpiac igényeit folyamatosan figyelembe vevő tananyagfejlesztés; szakirodalmak megjelentetése; intenzívebb szakmai együttműködés a képzők és a gyakorlati szakemberek között; felvételi keretszámok és a felsőoktatásban részt vevő képzők számának emelése¹¹⁹, mely hozzájárulna a képzések színvonalának, minőségbiztosításának javulásához; az elméleti és a gyakorlati képzés erőteljesebb összhangja, vagyis a szakemberek teoretikus és praktikus tudásának harmóniája.

A szerző kiemeli a magas színvonalú, nemzetgazdasági szempontból is releváns (egyetemi) kutatási projektek létrehozásának és az eredményeik széleskörű terjesztésének szükségességét, valamint a nemzetközi modellek, gyakorlatok megismerését és hazai adaptációjuk elősegítését.¹²⁰

Végül a szak és a szakma tudományosságának további erősítését szolgálná a szociálpedagógia MA szak bevezetése után akár újabb, speciális irányultságú MA szakok létesítése,¹²¹ melyek az alapképzésben résztvevő szociálpedagógusok szakmai

---

¹¹⁷ Rostáné Riez, 2021: 62

¹¹⁸ Rostáné Riez, 2021: 63

¹¹⁹ Különösen a tudományos világban nem tevékenykedő, de a szakmában komoly munkát végző mestertanárok megjelenése formájában, de hasonlóan fontos lenne a kimondottan szociális képzésben tudományos fokozatot szerzett oktatók nagyobb létszámú jelenléte.

¹²⁰ Rostáné Riez, 2021: 63

¹²¹ Továbblépési lehetőségként gondolkodik ez irányban a pázmányos szociálpedagógia, tervezve a közeljövőben ennek beindítását.

kompetenciájának túlgúlsát eredményezhetik, illetve előrelépési lehetőség lenne a szociálpedagógus-képző intézmények konzorciuma régi tervének előkészítése és megvalósítása, a PhD képzés elindítása.¹²² Utóbbi újra hangsúlyt adhatna a hazai szociálpedagógiai képzésben résztvevő felsőoktatási intézmények korábbi méltán híres szakmai (és baráti) együttműködésének.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

Nyomtatott forrás

BUDAI István – CSOBA Judit – GOLDMAN Róbert (2006): *A szociális képzések magyarországi fejlődésének főbb állomásai*. Esély, 2006/2. 49-70.

HORVÁTH Barbara (szerk.), (2015): *Pázmány Péter Katolikus Egyetem Alumni Évkönyv 2015*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest.

KOZMA Tamás – TOMASZ Gábor (2000): *Előszó*. In: Kozma Tamás – Tomasz Gábor (szerk.): *Szociálpedagógia*. Osiris – Educatio Kiadó, Budapest. 7-25.

MÜLLERNÉ Seres Ágota (1991): *A Vitéz János Tanítóképző Főiskola története 1842-1992*. [kiadó nélkül]

NAGY Ádám (szerk.), (2017): *Tizenkilencre lapot? Szociálpedagógia a XXI. században*. Pallasz Athéné Egyetem, Iuvenis Ifjúság szakmai Műhely – ISZT Alapítvány, Budapest.

ROSTA Andrea – ROSTÁNÉ Riez Andrea: *Az Olvasóhoz*. In: Rosta Andrea – Rostáné Riez Andrea (szerk.): *Szociálpedagógia – szakaszociálpedagógia*. L'Harmattan, Budapest. 18-20.

ROSTÁNÉ Riez Andrea (2021): *A hazai szociálpedagógus-képzés történetének mérföldkövei*. In: Rosta Andrea – Rostáné Riez Andrea (szerk.): *Szociálpedagógia – szakaszociálpedagógia*. L'Harmattan, Budapest. 45-65.

TEMESVÁRY Zsolt: *A szociálpedagógia és a szociálpolitika története*. In: Rosta Andrea – Rostáné Riez Andrea (szerk.): *Szociálpedagógia – szakaszociálpedagógia*. L'Harmattan, Budapest. 25-43.

Online forrás

[Budai, web 1.]

BUDAI István: *Szociálpedagógusok képzése az Esztergomi Főiskolán*. Felsőoktatási Szemle 1989/11. 683-688.
https://adt.arcanum.com/en/view/FelsoktatasiSzemle_1989_01-12/?pg=722&layout=s
(Letöltés: 2022.04.19.)

[Budai, web 2.]

BUDAI István: „...*Volt egyszer egy iskola...*” Szoboszlai Katalin interjúja Budai Istvánnal.
In: Budai István: *Szolgáltatás a szolgáltatásban, ... felkészíteni a méltóságot biztosító ellátásokra...*. Széchenyi István Egyetem, Győr, 2017.
[<https://docplayer.hu/69114352-Budai-istvan-szolgalattas-a-szolgalattasban-felkesziteni-a-meltosagot-biztosito-ellatasokra.htmlf>]

---

¹²² Rostáné Riez, 2021: 63-64

(Letöltés: 2022.04.19.)

[Budai, web 3.]

BUDAI István: *Viták a szociálpedagógiáról – újratöltve*. Párbeszéd 2017/4/3.

[[file:///C:/Users/Felhaszn%C3%A1l%C3%B3/Downloads/11255%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Felhaszn%C3%A1l%C3%B3/Downloads/11255%20(1).pdf)]

(Letöltés: 2022.04.19.)

BUDAI István – SZÖLLŐSI Gábor: *Párhuzamosságok vs. metszéspontok. Gondolatok a szociálpedagógiai diskurzushoz*. Párbeszéd 2017/4/2.

[<file:///C:/Users/Felhaszn%C3%A1l%C3%B3/Downloads/11253.pdf>]

(Letöltés: 2022.04.21.)

ERDŐ Péter: *A Pázmány Péter Katolikus Egyetem*. Magyar Sion 2017/1. 3-24.

[http://epa.oszk.hu/01300/01397/00021/pdf/EPA01397_magyar_sion_2017_1.pdf]

(Letöltés: 2022.04.14.)

LADÁNYI Andor: *A felsőoktatás szocialista átszervezésének kezdete: az 1948. évi egyetemi reform* [http://misc.bibl.u-szeged.hu/12311/1/mp_1970_002_4800_170-184.pdf]

(Letöltés: 2022.04.10.)

<http://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszerek/vitez-janos-tanarkepzo-kozpont/ovo-es-tanitokepzo-tanszek>

(Letöltés: 2022.04.10.)

<https://ppke.hu/egyetemunk/tortenet/egyetemtortenet>

(Letöltés: 2022.04.10.)

Jogszabályi forrás

1948. évi XXXIII. törvénycikka nem állami iskolák fenntartásának az állam által való átvétele, az azokkal összefüggő vagyontárgyak állami tulajdonbavétele és személyzetének állami szolgálatba való átvétele tárgyában

53/1990. (III.21.) MT rendelet az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény végrehajtásáról rendelkező 41/1985. (X. 5.) MT rendelet módosításáról

6/1996. (I.8.) Kormányrendelet a szociális felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Katolikus Nevelés Kongregációjának N.1151/98 számú határozata (vö. Ex corde Ecclesiae általános szabályok 2. és 3. cikkely)

9/2000. (VIII.4.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról

15/2006. (IV.3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről

423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról

24/2013. (II. 5.) Kormányrendelet a nemzeti felsőoktatási kiválóságról

1104/2013. (III. 7.) Kormányhatározat A Pázmány Péter Katolikus Egyetem kiemelt felsőoktatási intézményé minőségéről

18/2016. (VIII.5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról

25/2017. (X.18.) EMMI rendelete vezetői megbízással rendelkező szociális szolgáltatást nyújtó személyek vezetőképzéséről